

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою КЗВО

«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», протокол № 4

від «05» _____ 2022 р.

Голова вченої ради

Л.К. Задорожна

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Технологія науково-дослідницької діяльності

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Навчальна програма з дисципліни «Технологія науково-дослідницької діяльності» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Розробник: Стрельбицька Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач

Навчальна програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (протокол № 9 від «01» 06 2022 р.)

Завідувач кафедри

(Підпис)

Костенко Р.В.

(Прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(Підпис)

Ягоднікова В.В.

(Прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «**Технологія науково-дослідницької діяльності**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес і творчі прийоми організації, планування, написання та оформлення науково-педагогічного дослідження згідно вимог чинного законодавства.

Місце навчальної дисципліни згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми в структурі освітнього процесу: обов'язкова компонента.

Програма навчальної дисципліни складається з змістового модулю:

Змістовий модуль 1. Характеристика технології, організації та здійснення науково-педагогічних досліджень в Україні

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Технологія науково-дослідницької діяльності» – опанування знаннями концептуальних засад технології науково-педагогічного дослідження, навичками з організації й планування дисертаційної роботи та сприяння розвитку наукового світогляду й творчого мислення.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «**Технологія науково-дослідницької діяльності**» є:

– сформуванню цілісну систему знань теоретичних основ технології науково-педагогічних досліджень, оволодіння та подальшого вільного оперування професійною термінологією, використовуваною в професійній діяльності; комплексом знань та вмінь, які допоможуть їм у майбутньому здійснювати діяльність пошукового й творчого характеру в процесі виконання своїх професійних обов'язків;

– ознайомити з вимогами, що пред'являються до науково-педагогічних досліджень, основами технології їх планування та організації, методам обробки, аналізу емпіричних даних та їх оформлення;

– характеризувати та систематизувати знання щодо інструментарію методів науково-педагогічних досліджень;

– сформуванню навички ефективної роботи з джерелами інформації;

– сприяти формуванню практичних навичок розробки етапів планування, написання, оформлення та презентації дисертаційної роботи;

– сформуванню умінь та навички орієнтуватись у системі технології організації та проведення процесу науково-педагогічного дослідження, застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження;

– розвивати здатності самостійно здобувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати нові знання і вміння в практичній діяльності;

– узагальнювати результати експериментального дослідження дисертаційної роботи;

– систематизувати знання щодо правових основ академічної доброчесності;

- формування відповідального ставлення до науково-педагогічного дослідження, прагнення поповнювати знання;
- сприяти розвитку професійних умінь з аналітичного формулювання та презентації результатів проведеного науково-педагогічного дослідження;
- підвищувати наукову грамотність здобувачів освітньо-наукового рівня доктор філософії.

Дисципліна «Технологія науково-дослідницької діяльності» забезпечує оволодіння здобувачами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми спеціальності, дисципліна забезпечує набуття аспірантами наступних компетентностей:

1. Інтегральна:

– здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі освіти/педагогіки у процесі дослідницько-інноваційної та професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

2. Загальні (ЗК): ЗК2, ЗК3, ЗК4, ЗК5, ЗК6.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї, виявляти креативність.

ЗК3. Здатність організовувати і здійснювати наукові дослідження.

ЗК4. Здатність дотримуватися норм наукової і професійної етики та академічної доброчесності в наукових дослідженнях і науково-педагогічній діяльності.

ЗК5. Здатність спілкуватися в усній та письмовій формі українською та англійською мовами з метою презентації і обговорення результатів наукового дослідження.

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії на партнерських засадах, уміння працювати в команді.

3. Спеціальні (фахові, СК): СК1, СК2, СК3, СК7.

СК1. Здатність застосовувати концептуальні та методологічні знання з освітніх, педагогічних наук.

СК2. Здатність визначати значущі проблеми у сфері професійної діяльності, педагогічної науки та інновацій в освіті, пропонувати та обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

СК3. Здатність до пошуку, обробки, аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових педагогічних досліджень в освітній галузі.

СК7. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій та професійній діяльності.

4. Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (ПРН): ПРН2, ПРН3, ПРН4, ПРН5, ПРН6, ПРН7, ПРН9, ПРН10, ПРН11, ПРН12, ПРН13, ПРН17.

ПРН2. Продувати та пропонувати нові ідеї для розв'язання дослідницьких завдань.

ПРН3. Вміти започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати наукове дослідження, демонструвати високий ступінь самостійності та інноваційності у цьому послідовному процесі.

ПРН4. Дотримуватись етичних норм дослідницької та професійної діяльності, демонструвати культуру якості та академічної доброчесності.

ПРН5. Спілкуватися академічною українською та англійською мовами у професійній діяльності та дослідженнях, наукових та експертних знань з науковою спільнотою та громадськістю в галузі освіти.

ПРН6. Презентувати результати наукових досліджень та обґрунтовувати висновки у науковому та освітньому контексті.

ПРН7. Демонструвати навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді дослідників.

ПРН9. Володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі освіти і педагогіки та застосовувати їх на практиці.

ПРН10. Знати та використовувати сучасну, термінологію новітні теорії, концепції, технології у сфері наукового дослідження та освітньої практики.

ПРН11. Визначати та аналізувати значущі проблеми у сфері професійної діяльності, педагогічної науки та інновацій в освіті з урахуванням зарубіжного досвіду їх розв'язання.

ПРН12. Здійснювати критичний аналіз, огляд і узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження.

ПРН13. Використовувати результати національних та зарубіжних наукових досліджень та позитивних практик.

ПРН17. Знати і застосовувати ІКТ-технології для реалізації дослідницької та професійної діяльності.

Очікувані результати навчання дисципліни. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- понятійно-термінологічний апарат науки та наукової діяльності;
- напрями і закономірності розвитку вітчизняної науки в умовах глобалізації та інтернаціоналізації;
- методологічні та теоретичні основи науково-педагогічних досліджень, вимоги до технології, організації оформлення та презентації результатів науково-педагогічного дослідження;
- інформаційне забезпечення процесу науково-педагогічного дослідження;
- засоби і методи наукового пізнання, особливості та способи проведення наукового експерименту;
- етапи та форми процесу науково-педагогічного дослідження;
- загальну характеристику, вибір і затвердження теми дослідження, складання плану дисертації, послідовність виконання, підготовчий етап, роботу з текстом, оформлення;
- особливості технології роботи над змістом дисертації доктора філософії;
- вимоги до оформлення, публікації наукових результатів та її

структуру;

- узагальнення результатів експериментального дослідження;

- сутність академічної доброчесності та види порушень;

уміти:

- обґрунтовувати актуальність і новизну, теоретичну та практичну значущість результатів науково-педагогічних досліджень;

- формулювати тему, проблему та мету науково-педагогічного дослідження; виділяти об'єкт і предмет дисертаційної роботи;

- розробити змісту та структуру процесу наукового дослідження;

- проводити науково-педагогічне дослідження із застосуванням емпіричних методів;

- збирати й обробляти інформацію, необхідну для проведення наукової діяльності;

- використовувати існуючі інформаційні ресурси з різних джерел, аналізувати й обробляти інформацію;

- проводити та впроваджувати науково-педагогічні дослідження у відповідності до нормативно-правових вимог;

- виконувати оформлення, презентацію, захист та впровадження результатів дисертаційної роботи;

- використовувати теоретичні знання про академічну доброчесність;

- аналізувати, оцінювати і порівнювати різні теоретичні концепції в галузі

дослідження і робити висновки;

- планувати і прогнозувати свій подальший професійний розвиток.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитною системою, відповідно до вимог Болонського процесу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Характеристика технології, організації та здійснення науково-педагогічних досліджень в Україні

Тема 1. Концептуальні засади наукового пізнання.

Науковий апарат (категорії науки). Сутність поняття, завдання та види науки і наукової діяльності. Основні засади організації наукової діяльності в Україні. Науково-дослідницька діяльність як соціальний феномен: сутність та значення для суспільного прогресу. Поняття процесу наукового дослідження, його рівні, структура, класифікація та основні етапи здійснення. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу.

Тема 2. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень.

Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Характеристика інформаційного забезпечення наукових

досліджень. Національна система науково-технічної інформації. Технологія роботи з інформаційними джерелами. Процес збору та аналізу наукової інформації. Особливості інформаційного пошуку при проведенні наукового дослідження. Правила роботи з науковою літературою. Електронні ресурси. Принципи збору інформаційного матеріалу. Поняття про академічну доброчесність. Використання апарату посилань і цитат.

Тема 3. Дисертаційна робота як вид наукового твору.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Процес науково-педагогічного дослідження та його характеристика. Основні вимоги до написання та оформлення дисертацій. Загальна методика виконання дисертаційного дослідження. Етапи науково-педагогічного дослідження. Загальна характеристика, вибір і затвердження теми дослідження, складання плану дисертації, послідовність виконання, підготовчий етап, робота з текстом, оформлення. Індивідуальний план наукового дослідження. Індивідуальний план навчання в аспірантурі. Робочий план і план-проспект дисертації.

Тема 4. Технологія роботи над змістом дисертації кандидата наук (доктора філософії).

Особливості написання та складові вступу до дисертації. Визначення робочої гіпотези. Об'єкт і предмет наукового дослідження, їх класифікація. Визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Теоретичні та прикладні наукові дослідження. Актуальність теми. Функції гіпотези. Наукова новизна. Практична значущість наукового дослідження, аналіз зацікавлених організацій та осіб. Загальна схема наукового дослідження. Композиція наукового дослідження. Структурна модель предметної області. Загальна характеристика методів науки. Класифікація методів наукового дослідження. Методика дослідження. Технологія наукового дослідження. Виклад змісту та структура дисертації.

Тема 5. Узагальнення результатів експериментального дослідження.

Узагальнені вимоги до організації підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня. Методи зведення результатів експериментальних досліджень. Задачі візуалізації. Подання результатів досліджень у таблицях. Графічні методи відображення результатів дослідження. Лінійна діаграма. Стопчикова діаграма. Секторна діаграма. Excel як засіб візуалізації експериментальних даних.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Башкір О. Реалізація принципів академічної доброчесності в закладах вищої освіти України. Освітологічний дискурс. 2021. № 2. С. 77–90.
2. Башкір О. І. Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів : навч.-метод. посібник для здобувачів освітньо-

наукового ступеня «Доктор філософії». Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с.

3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження : підручник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень» для аспірантів (здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії). Харків : Право, 2023. 31 с.

5. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Харків : Право. 2019. 368 с.

6. Комар Ю. М., Попов О. І., Комар В. Ю. Основи наукових досліджень. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 182 с.

7. Кресвелл Джон В., Кресвелл Дж. Девід Дизайн дослідження: підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів. Львів : Видавництво УКУ. 2023. 284 с.

8. Марченко Ю. Буде тобі наука: українські вчені, які змінюють світ. Київ : Основи, 2019. 178 с.

9. Методологічне та інструментальне забезпечення наукових досліджень : навч.

посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. А. Шевчука. Ірпінь : Унт ДФС України, 2020. 323 с.

10. Роїк Т. А. Методологія науково-дослідницької діяльності : навч. посібник для аспірантів спеціальності «Видавництво та поліграфія» ОНП «Видавництво та поліграфія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 56 с.

11. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посіб. Київ : НУХТ, 2022. 385 с.

12. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Презентація наукових результатів : електронний навчальний посібник. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 249 с.

13. Стежко З. В. Академічна доброчесність у вищій освіті: прояви та мотиваційні чинники. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2022. №3. С. 7–15.

Додаткова:

1. Бублик С. Г. Тематичне ядро публікацій дослідника: наукометр. підхід. Наука та наукознавство. 2019. № 4 (106). С. 52-67.

2. Добронравова І. С., Руденко О. В., Сидоренко Л. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

3. Загальні вимоги до оформлення наукової, навчальної та навчально-методичної літератури : метод. рек. для наук.-пед. працівників / уклад.: Н. М. Ніколаєнко, Т. О. Рудич. Харків : ХНТУСГ, 2019. 83 с.

4. Корець М. С. Методологія наукового дослідження : навч. посібник. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 145 с.

5. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2018. 352 с.

6. Маслікова І. Цілі та цінності сучасного університету: виклики академічної доброчесності в умовах онлайн навчання. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. 2021. Вип. 1. С. 24–41.

7. Мриглюд О. І. Наукометрія та управління науковою діяльністю: вкотре про світове та українське. Вісн. Нац. акад. наук України. 2019. № 9. С. 81–94.

8. Надикто В. Т. Методологія наукових досліджень : посібник-практикум для виконання лабораторних робіт. Мелітополь : Люкс, 2020. 94 с

9. Палеха Ю. Основи науково-дослідної роботи : навч. посібник. Київ : Ліра-К, 2016. 336 с.

10. Стріха М. Українська наука на шляху до Європи: здобутки, проблеми і перспективи // Міністерство освіти і науки України. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayinska-nauka-na-shlyahu-do-yevropi-zdobutki-problemi-i-perspektivi>

11. Чернишова Є. Р. Основи наукознавства (дорожня карта наукового керівника) : навч.-метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 256 с.

12. Якимчик А. І. Щодо проблеми використання в Україні наукометричних показників: на прикладі аналізу публікаційної активності окремого науковця. Вісн. Нац. акад. наук України. 2020. № 9. С. 66–77.

Нормативно-правові акти.

Закони України:

1. Про вищу освіту : Закон України від 28.05.2023 № 3062-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 31.03.2023 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 05.02.2023 № 2859-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

Постанови Кабінету Міністрів України:

1. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : постанова КМ України від 23 березня 2016 р. № 261 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).

2. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) : постанова КМ України від 23.03.2016 № 261. зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).

3. Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації : постанова КМ України від 26 серпня 2021 р. № 897 зі змін. і допов. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).

Накази Міністерства освіти і науки України:

1. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ МОН України від 12.01.2017 № 40. зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).

2. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : наказ МОН України від 23.09.2019 № 1220 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).

3. Етичний кодекс ученого України : НАН України від 15.04.2009 № 2 зі змін. і допов. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text> (дата звернення: 15.06. 2023).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>

4. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.nisd.gov.ua>

4. Форма підсумкового контролю результатів навчання: іспит

5. Методи контролю результатів навчання

Поточне опитування, перевірка письмових завдань, взаємоконтроль (взаємооцінювання), самоконтроль (рефлексія, самооцінювання), іспит.

Поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, виступи з доповіддю та захист індивідуальних робіт, поточне тестування після вивчення змістовних модулів.

Контроль за самостійною роботою (перевірка зошитів для самостійної роботи із законспектованим навчальним матеріалом та виконання завдань при підготовці до практичних занять тощо).

Підсумковий контроль (проведення іспиту).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.